

УДК 331.34

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-87-93>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Євтушенко Н. М.,
Виноградня В. М.,
Малишко В. В.

Предмет дослідження становлять умови, особливості, тенденції створення ефективної системи соціального захисту населення

Метою роботи є дослідження основних напрямків державної соціальної політики в контексті інтеграційних процесів

Методологія проведення роботи. Робота виконана на основі досліджень сучасних наукових поглядів щодо визначення сутності та розвитку соціального захисту та соціальної політики в Україні в умовах інтеграційних процесів.

Результати роботи. Стаття присвячена дослідженню питань щодо соціального захисту в контексті соціальної політики держави, адже головним завданням даної політики є піднесення добробуту та сприяння всебічному державному захисту інтелектуального потенціалу суспільства враховуючи особливості інтеграційних процесів. Проведена оцінка стану та тенденцій розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні та оцінити його відповідність загальноєвропейським нормам і стандартам. Сформульовано пропозиції щодо розвитку системи фінансового забезпечення соціального захисту населення в Україні у контексті процесів євроінтеграції.

Висновки. Аналіз сучасних формувань сутності терміна «соціальний захист» показав, що він трактується вченими приблизно однаково, при цьому мається на увазі система заходів, які компенсують соціальну нерівність громадян, забезпечують однаковий доступ кожної людини до певного мінімуму соціальних благ, захищають кожну окрему особистість від соціальних ризиків, що повсякчасно мають місце в житті людини.

Констатовано необхідність та обґрунтовано напрями поступового реформування системи соціального захисту в Україні з метою максимально можливого наближення її базисних умов до відповідних міжнародних норм і стандартів, закріплених в актах МОП та Європейського Союзу, які покликані гарантувати гідне життя кожній людині при настанні відповідних соціальних ризиків незалежно від статі, віку, тривалості перебування в певній країні.

Ключові слова: економіка, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна політика, соціальна безпека, рівень життя населення, пільгові категорії.

СОЦІАЛЬНА ЗАЩИТА НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА И ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Євтушенко Н. Н.,
Виноградная В. М.,
Малышко В. В.

Предмет исследования составляют условия, особенности, тенденции создания эффективной системы социальной защиты населения

Целью работы является исследование основных направлений государственной социальной политики в контексте интеграционных процессов

Методологія проведення роботи. Робота виконана на основі досліджень сучасних наукових поглядів щодо визначення сутності та розвитку соціальної захисту та соціальної політики в Україні в умовах інтеграційних процесів.

Результати роботи. Стаття присвячена дослідженню питань соціальної захисту в контексті соціальної політики держави, де головною задачею даної політики є підвищення благополуччя та сприяння всебічній державній захисту інтелектуального потенціалу суспільства, з урахуванням особливостей інтеграційних процесів. Проведено оцінку стану та тенденцій розвитку фінансового забезпечення соціальної захисту в Україні та оцінено його відповідність загальноєвропейським нормам та стандартам. Сформульовано пропозиції щодо розвитку системи фінансового забезпечення соціальної захисту населення в Україні в контексті процесів євроінтеграції.

Висновки. Аналіз сучасних формувань сутності терміна «соціальна захист» показав, що він трактується ученими приблизно однаково, при цьому розуміється система заходів, які компенсують соціальну нерівність громадян, забезпечують рівний доступ кожного громадянина до певного мінімуму соціальних благ, захищають кожну окрему особу від соціальних ризиків, які завжди мають місце в житті людини.

Констатовано необхідність та обґрунтовано напрями поступової реформи системи соціальної захисту в Україні з метою максимально можливого наближення її базисних умов до відповідних міжнародних норм та стандартів, закріплених в актах МОТ та Європейського Союзу, які призначені гарантувати гідне життя кожній людині при виникненні відповідних соціальних ризиків незалежно від статі, віку, тривалості перебування в певній країні.

Ключеві слова: економіка, соціальна захист, соціальне забезпечення, соціальна політика, соціальна безпека, рівень життя населення, привілейні категорії.

SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF SOCIAL POLICY AND INTEGRATION PROCESSES

**Yevtushenko N. M.,
Vinogradnya V. M.,
Malysheko V. V.**

The subject of the work the conditions, characteristics and trends of creation of effective system of social protection of the population

The aim of this work is to study the main directions of state social policy in the context of integration processes

The methodology of work. The work is done on the basis of studies of modern scientific views on the definition of the nature and development of social protection and social policy in Ukraine under conditions of integration processes.

The results of the work. The article is devoted to social protection issues in the context of social policy, because the main objective of this policy is improving the welfare and the promotion of comprehensive state protection of the intellectual potential of society, given the characteristics of integration processes. Assessed the status and trends of development of financial provision of social protection in Ukraine and assess its compliance with the European norms and standards. Formulated proposals for the development of system of financial provision of social protection in Ukraine in the context of processes of European integration.

Conclusions. The analysis of current formations of the essence of the term «social protection» have shown that it is interpreted by scientists around the same, this implies a system of measures which compensate for the social inequality of citizens, to ensure equal access of every person to a certain minimum of social benefits, to protect every individual against social risks, which always have a place in human life.

Ascertained the need and trends of gradual reform of the social protection system in Ukraine with the aim of as close as possible to her baseline conditions in the relevant international norms and standards embodied in ILO instruments and European Union, which are designed to guarantee a decent life to every person upon the occurrence of the relevant social risks regardless of gender, age, duration of stay in a particular country.

Key words: economy, social protection, social security, social policy, social security, standard of living of the population, the preferential category.

JEL Classification: E24, I38.

Постановка проблеми. Удосконалення системи соціального захисту населення повинно базуватись на покращенні фінансування конкретних заходів, передбачених відповідними державними програмами, які, в свою чергу, мають сприяти розвитку економіки та піднесенню рівня життя населення, його соціального захисту.

В умовах економічних перетворень корінним чином змінені механізми фінансування соціального захисту населення, роль і функції держави, підприємств та інших суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням питань соціального захисту населення та його фінансового забезпечення займаються науковці, серед яких можна виокремити праці зарубіжного вченого Ганслі Т.М. та вітчизняних вчених – Богині Д.П., Шавариної, Ю.О., Шклярського, С.І. Юрія, Деми Д.І., Косової Т.Д., Ріппи М.Б, Бичкова С., Івашової Л.М.

Аналіз праць зазначених науковців свідчить про несхожість їхніх підходів до соціальної політики як регулятора. Т. М. Ганслі відносить до кола завдань соціальної політики, на наш погляд, елементи економічної, фінансової, правової політики. Але головне те, що при такому підході соціальна політика зводиться до забезпечення соціального захисту населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна соціальна політика держави насамперед передбачає створення належних умов для збільшення доходів населення як вихідних джерел забезпечення достатнього рівня життя та соціального захисту громадян. З цією метою вона інтегрується у систему стратегії економічних реформ та реалізується узгоджено із заходами грошово-кредитної, фінансової, економічної політики, заходами стимулювання економічного зростання.

Під соціальною політикою сучасної держави розуміють сукупність соціально-економічних заходів держави, підприємств, організацій, місцевих органів влади, спрямованих на захист населення від безробіття, підвищення цін, знецінення трудових заощаджень. Соціальна політика будь-якої держави передбачає визначення напрямків розвитку в усіх сферах соціально-політичного життя, що обумовлюють процес розвитку соціального буття і соціальної безпеки людини.

Серед основних напрямків соціальної політики в Україні слід відмітити такі:

- піднесення добробуту за рахунок особистого трудового вкладу, підприємництва та трудової активності
- надання відповідної допомоги щодо безробіття, збереження робочих місць, забезпечення фахової перепідготовки осіб, що втратили роботу
- створення адресної допомоги в грошовій та натуральній формах
- проведення глибокої пенсійної реформи, сприяння всебічному державному захисту інтелектуального потенціалу суспільства;
- запобігання комерціалізації, забезпечення стабільного фінансування і державної підтримки розвитку духовної сфери, освіти, науки та культури
- широка підтримка сімей, материнства та дитинства
- проведення активної екологічної політики.

Соціальна політика держави спрямовується на зростання добробуту нації на основі прискореного розвитку соціальної сфери, активного впливу соціальних факторів на підвищення ефективності національного виробництва. Вона є важливим аспектом регулювання національної економіки і відіграє подвійну роль: по-перше, економічне зростання створює сприятливі умови для поліпшення життя людей, а по-друге, соціальна політика стає фактором економічного зростання і регулювання економіки.

Якщо проводиться активна соціальна політика, то це зумовлює перетворення ринкової системи на соціальне ринкове господарство, що ґрунтується на ринкових економічних принципах і соціальному захисті населення [1].

Слід зазначити, що соціальний захист - це система законодавчих, економічних і соціальних, а також соціально-психологічних гарантій, що надає:

- працездатним рівні умови для поліпшення свого добробуту за рахунок особистого трудового внеску;
- непрацездатним і соціально-вразливим категоріям населення, насамперед – дітям, молоді, що навчається; інвалідам; пенсіонерам, молодим, неповнолітнім та багатодітним сім'ям переваги в користуванні суспільними фондами споживання, у прямій матеріальній підтримці, в заниженні податків.

Дослідження поглядів науковців дає підставу стверджувати відсутність єдиної думки стосовно визначення терміна соціального захисту та чіткого визначення щодо суб'єкта та об'єкта соціального захисту.

Соціальний захист передбачає забезпечення безпеки життя людей, реалізацію інтересів споживачів, зміцнення здоров'я нації, створення умов для духовного розвитку. Це відображено у програмі пенсійного забезпечення, стосується людей похилого віку і спрямована на формування їх грошових доходів. Держава в обов'язковому порядку формує спеціальний фонд. Виплата пенсій здійснюється з коштів Пенсійного фонду, що утворюється за рахунок обов'язкових відрахувань підприємств та працівників, з яких протягом трудового періоду стягується прибутковий податок у вигляді відсотка від отриманого доходу.

Спеціальні відрахування робітників та роботодавців не накопичуються на особових рахунках, а використовуються на виплату пенсій тим, хто увійшов до числа пенсіонерів. Також діє система знижок для пенсіонерів в оплаті деяких товарів, послуг, медикаментів [2].

Економічне становище непрацездатного населення в умовах становлення ринкових відносин, що супроводжуються спадом виробництва, зростанням цін, інфляційними процесами, значно погіршується. Тому їх соціальний захист – одне з першочергових завдань соціальної політики. Прикладом тут може бути програма соціального страхування на випадок безробіття. У ній застосовуються такі методи підтримки, як виплата допомог у випадку безробіття, оплата за навчання та перекваліфікацію, допомога в працевлаштуванні. Сім'ям з дітьми держава гарантує матеріальну підтримку, що здійснюється з урахуванням складу сім'ї, її доходів, віку, стану здоров'я дітей тощо [3, с. 26].

Під соціальною допомогою розуміють надання соціальних благ та послуг соціально уразливим групам населення на основі визначення їх потреб. Державна соціальна допомога здійснюється двома шляхами: програми допомоги в грошовій формі та допомоги в натуральній формі (у формі шкільних сніданків та обідів, продовольчих талонів, продовольчих товарів людям похилого віку, медичного обслуговування, житлових допомог, позичок студентам тощо).

Важливе місце в системі заходів із соціального захисту займає працевлаштування осіб, які тимчасово втратили працездатність, та пов'язане з ним виробниче навчання і перекваліфікація.

Прийнятими в Україні нормативними та законодавчими актами передбачено, що елементами системи соціального захисту на сучасному етапі є наступні:

1. Встановлення допустимих параметрів життя (розмір прожиткового фізіологічного і соціального мінімуму, мінімальної пенсії, соціальної допомоги);
2. Захист населення від зростання цін і товарного дефіциту для гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму громадянам;
3. Вирішення проблем безробіття і забезпечення ефективної зайнятості, перепідготовки кадрів;
4. Пенсійне забезпечення (людей похилого віку, інвалідів, сімей, що втратили годувальника);
5. Утримання дитячих будинків, інтернатів, будинків для людей похилого віку тощо;
6. Соціальні трансферти (допомога з безробіття) одноразові чи щомісячні виплати на дітей, з материнства, з хвороби та інших причин, житлові субсидії тощо);
7. Соціальне обслуговування (надання соціальних послуг окремим категоріям громадян та ін.);
8. Надання необхідної медичної допомоги тощо.

Найважливішим елементом механізму соціального захисту є економічний елемент. Він включає:

- розробку соціально-економічних програм;
- виплату матеріальної допомоги;
- надання соціальної допомоги, пільг;
- індексація грошових доходів громадян;
- надання населенню пільгових кредитів та ін.

У дохідній частині Державного бюджету зосереджується та частина вартості ВВП, яка в процесі розподілу й перерозподілу доходів та нагромаджень може бути спрямована на розвиток економіки держави, соціальний захист населення, соціально-культурні заходи, потреби оборони та управління.

Державний бюджет країни, який формується на соціально орієнтованих засадах – це основний важіль підтримання стабільної ситуації в країні та розвитку економіки. Визнання України країною з ринковою економікою вимагає ефективного впливу на суспільство за допомогою соціально орієнтованої політики. Бюджет активно впливає на формування та удосконалення соціально-економічної інфраструктури, яка, у свою чергу, сприяє розвитку виробництва [4].

На сучасному етапі розбудови ринкової економіки суттєво змінюються підходи до досягнення добробуту населення.

Основними факторами соціального розвитку та підвищення суспільного добробуту є ефективність виробництва та підприємницької діяльності; економія ресурсів і підвищення якості продукції; збільшення добробуту населення.

Обсяг коштів, які спрямовуються на соціальний захист населення, залежить від дохідної частини бюджету держави, яка у свою чергу, визначається обсягом валового внутрішнього продукту та науково-обґрунтованим оптимальним обсягом фонду споживання. Здійснюючи соціальні виплати, держава дотримується визначених параметрів і тому за умов економічної нестабільності у неповній мірі забезпечує соціальний захист населення. Збільшення видатків на соціальні потреби населення можливе тільки за умови зростання ВВП [5].

Не менш важливим, з нашої точки зору, елементом соціального захисту населення є соціальний елемент. Він представлений активізацією діяльності соціальних організацій, фонди яких формуються за рахунок добровільних внесків фізичних та юридичних осіб та держави (групи порятунку, благодійні фонди, комітет із захисту прав споживачів тощо).

Особливістю соціального захисту є необхідність його адресної спрямованості, тобто соціальна допомога повинна надаватися тим громадянам і в таких обсягах, яких вони потребують. Важливими видами соціального забезпечення є пенсії, допомоги, пільги, утримання непрацездатних у будинках для престарілих та інвалідів.

Метою соціального забезпечення є забезпечення рівня життя непрацездатних громадян не нижче від прожиткового мінімуму, встановленого державою. З економічної точки зору, соціальне забезпечення – це організаційні заходи держави зі створення соціальних фондів і використання їх за цільовим призначенням.

Соціальне забезпечення здійснюється за рахунок спеціальних фондів або Державного бюджету. У нашій державі продовжується реформування соціального забезпечення і створюється нова система соціального захисту населення у ринкових умовах [5].

Формування економічної системи нового зразка пов'язане з реформуванням діючої соціальної політики. В умовах ринкових перетворень в Україні вже здійснено чимало заходів. Для поліпшення матеріального становища та умов життя населення в Україні вживаються такі заходи: проводиться активна політика зайнятості; реформується система пенсійного забезпечення та соціального страхування, соціальної допомоги, адресної допомоги малозабезпеченим громадянам, соціального захисту чорнобильців [6].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити узагальнюючий висновок, що соціально-економічні гарантії – це метод задоволення різноманітних потреб громадян, на рівні соціально визначених норм з боку держави, а також об'єктивна необхідність для будь-якої правової держави, зміст її інвестування. Тому обсяг гарантії показує рівень її цивілізації.

В Україні соціальне страхування є окремою самостійною економічною категорією, окремою ланкою фінансової системи. Соціальне страхування базується на принципі колективної солідарності та створенні суспільних страхових фондів за рахунок збору обов'язкових страхових внесків з доходів працюючого населення і підприємств. Зазначимо, що соціальне страхування відрізняється від соціальної допомоги перш за все способом фінансового забезпечення: соціальне страхування є фінансовою категорією, яка виражає економічні відносини, що виникають у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту шляхом формування фондів грошових коштів і їх використання для забезпечення громадян у старості, на випадок постійної чи тимчасової втрати працездатності, безробіття, підтримки материнства, а також з охорони здоров'я, а соціальна допомога побудована на фінансуванні за рахунок податків та інших надходжень до Державного бюджету. Однак ці кошти направляються не фізичними особами, а підприємствам і організаціям як компенсація недоотриманих доходів [7, с. 16-17].

По-друге, якщо управління системою соціальних допомог здійснюють відповідні державні органи, то в управлінні системою соціального страхування беруть участь як страховальники, так і представники застрахованих.

Третьою відмінністю соціального страхування від соціальної допомоги є те, що забезпечення із соціального страхування надається при настанні страхового випадку і не залежить від рівня доходів застрахованої особи, а соціальну допомогу отримують громадяни, які мають дохід нижчий від прожиткового мінімуму, або інші визначені у законодавстві підстави.

Найпоширенішими видами соціального страхування є: пенсійне страхування; медичне страхування; соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань (страхування професійних ризиків); соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності; страхування на випадок безробіття тощо.

Важливим напрямом реформування системи фінансового забезпечення соціального захисту в Україні є її децентралізація. На сьогодні в країні багато соціальних програм передано на місцеві бюджети, які є хронічно дефіцитними і фінансування соціальних виплат з яких здійснюється переважно за рахунок субвенцій. Місцеві громади, безсумнівно, повинні розглядатися як основний інститут надання державних соціальних послуг, оскільки знаходяться у безпосередньому взаємозв'язку з їх отримувачами та більш оперативно можуть реагувати на соціальні ризики, що виникають. Водночас, фінансові ресурси здебільшого розподіляються централізовано, що зменшує ефективність як загальнодержавних соціальних програм, що фінансуються через соціальні субвенції так і місцевих, які відчувають брак коштів для реалізації. Тому, на думку автора, слід здійснити перегляд розподілу соціальних програм між державними та місцевими бюджетами з врахуванням конкретних соціальних цілей та спрямованості соціальної політики місцевих громад.

Організацію та функціонування першого рівня трирівневої системи соціального захисту пропонується здійснювати на основі наступних принципів:

1) перерозподіл соціальних витрат на користь бідних домогосподарств. Щоб вивільнити необхідні бюджетні ресурси, необхідно скоротити бюджетні субсидії виробникам товарів і послуг, а також пільги і виплати, які надаються за категоріальною ознакою;

2) адресності. Соціальна допомога повинна надаватися переважно в адресній формі і тільки тим домогосподарствам, фактичне споживання яких нижче законодавчо визначеного мінімуму. Для цього органи соціального захисту на місцевому рівні повинні будуть ширше використовувати процедури обов'язкової перевірки доходів (у тому числі використовуючи методи непрямої оцінки доходів) отримувачів соціальної допомоги та об'єктивної потреби у ній. Перехід до адресного порядку надання допомоги може значно поліпшити становище малозабезпечених домогосподарств;

3) монетизація. Слід максимально перевести у грошову форму усі соціальні допомоги та пільги. Це дасть змогу зменшити кількість зловживань з соціальними коштами, підвищити адресність допомоги та ефективність використання виділених коштів;

4) чіткий перерозподіл повноважень між центральним урядом та місцевими громадами. Стратегія реформування соціального сектору передбачає зміну діючого порядку взаємодії органів влади центрального та місцевого рівня в галузі соціального захисту шляхом передачі більшого обсягу повноважень щодо визначення розмірів і форм надання допомоги на місцеві громади.;

5) диверсифікація обслуговування. Пріоритетні завдання в цій сфері – розширення можливостей громадян, які користуються безкоштовними або субсидованими послугами, щодо вибору виробників послуг, а також диверсифікація форм надання послуг на основі активного залучення недержавного сектору [8].

Частка витрат на соціальний захист у ВВП України завжди була доволі високою, що притаманно більшості розвинених країн світу. В останні роки за цим показником Україну випереджає лише одна країна ОЕСР – Франція. За 1996–2015 рр. середня частка соціальних витрат у ВВП в Україні становила 29,49%, тоді як, за даними МОП, у середньому на фінансування соціального захисту витрачається 17,2% світового ВВП.

Провівши аналіз можемо констатувати той факт, що серед 35 країн за розміром соціальних витрат на душу населення Україна знаходиться на 32-му місці із середнім показником за досліджуваний період 1925,6 дол. за паритетом купівельної спроможності. Наприклад, у Польщі цей показник становить 3 781,3 дол., Естонії – 3 258,6 дол., Чехії – 4 959,5 дол. Найбільший розмір має Люксембург – 18 642,2 дол., що у дев'ять разів більше, ніж в Україні.

Слід відзначити, що такий високий рівень витрат, що спрямовується з ВВП країни на соціальні цілі, сприяв тому, що сформована система соціального захисту в Україні за своїми параметрами та принципам повністю відповідає як Конвенції про мінімальні норми соціального забезпечення № 102 [10], так і Європейському кодексу

соціального забезпечення Міністерством соціальної політики України розроблено План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом – з іншої сторони на 2014–2019 роки, з урахуванням змін, внесених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 р. № 503-р, який містить комплекс заходів, спрямованих на посилення соціального захисту і передбачає: модернізацію системи соціального страхування з метою підвищення ефективності управління, вдосконалення механізму призначення страхових виплат, забезпечення фінансової стабільності фондів соціального страхування; заходи щодо посилення адресності надання пільг, тобто запровадження механізмів надання пільг окремим категоріям громадян за соціальною ознакою з урахуванням їх доходів; реалізацію пілотного проекту Світового банку «Модернізація системи соціальної підтримки населення» щодо залучення до зайнятості непрацюючих працездатних одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям; вивчення й аналіз міжнародного досвіду (держав-членів ЄС) щодо запровадження методів вимірювання інвестиційного ризику, процесів управління ризиком і розподілу стратегічних активів, забезпечення фінансової стабільності пенсійної системи; опрацювання змін до законодавства задля вдосконалення сфери пенсійного забезпечення» [9].

Отже, європейський вибір України обумовлює необхідність реформування вітчизняної системи соціального захисту з метою максимально можливого її наближення до відповідних загальноєвропейських норм і стандартів. На жаль, незважаючи на те, що більшість Конвенцій МОП у сфері соціального забезпечення була ратифікована Україною, зафіксовані в них стандарти не набули характеру обов'язковості, вони лише враховуються (тобто беруться за орієнтири) при вдосконаленні вітчизняного законодавства. Це можна вважати причиною того, що за сучасного стану законодавства існує невідповідність розмірів пенсій і виплат вимогам міжнародних і загальноєвропейських стандартів, які, як наголошувалося, передбачають мінімальні соціальні норми і нормативи [10]. У контексті зазначеного справедливою, на наш погляд, є теза стосовно того, що специфіка та особливості розвитку нашої держави не дають змоги автоматично перенести загальновизнані міжнародні акти з соціального захисту населення в законодавство України, адже вони розраховані на розвинені та стабільні ринкові відносини. Тому, трансформація соціального захисту населення України з урахуванням набутого світового досвіду потребує особливого підходу при зміні принципів її побудови, виходячи з реалій розвитку [11].

Список використаних джерел

1. Ганслі Т.М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. / Пер. з англ. О. Препадія. Київ: Основи, 1995.
2. Мортиков В. Пенсійне забезпечення і зайнятість // Економіка України. 2000. № 2. С. 63-66.
3. Деда В. Формування та використання коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2002 році // Соціальний захист. 2003. № 4. С. 26-27.
4. Дема Д.І. Державне регулювання соціального захисту населення в країнах з ринковою економікою // Фінанси України. 2000. №9. С. 59-62.
5. Косова Т.Д., Басанцов В.І. Сутність і критерії ефективності системи соціального захисту // Фінанси України. 2000. № 8. С. 26-32.
6. Ріппа М.Б. Фінансові проблеми реформування системи пенсійного забезпечення // Фінанси України. 2000. № 5. С. 98-101.
7. Юрій С.І., Шаварина М.П., Шаманська Н.В. Соціальне страхування. Підручник. Київ: Кондор. 2004. С. 15.
8. Бичков С. Аналіз становлення та розвитку системи соціального захисту в різних країнах світу та можливості адаптації набутого досвіду до умов України // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. С.189-195.
9. Івашова Л.М., Івашов М.Ф. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. 2013. № 2. С. 34–42. – URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamscudu_2013_2_8.
10. План заходів Мінсоцполітики України з реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <http://www.msp.gov.ua/content/plan-zahodiv-minsocpolitiki-shchodo-implementacii-ugodi-pro-asociaciyu.html?PrintVersion>.
11. Щодо вдосконалення пенсійного законодавства в Україні. Аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1830>.

References

1. Hansli, T.M. (1995). *Sotsialna polityka ta sotsialne zabezpechennia za rynkovoї ekonomiky [Social policy and social security for a market economy]* / Per. z anhl. O. Prepadia. Kyiv: Osnovy [in Ukr.].
2. Mortykov, V. (2000). *Pensiine zabezpechennia i zainiatist [Pension provision and employment]* *Ekonomika Ukrainy - Economy of Ukraine*, 2, 63-66 [in Ukr.].
3. Deda V. (2003). *Formuvannia ta vykorystannia koshtiv Fondu zahalnooboviazkovooho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy na vypadok bezrobittia u 2002 rotsi [Formation and use of the Fund of the Compulsory State Social Insurance of Ukraine for the Case of Unemployment in 2002]* *Sotsialnyi zakhyst - Social Protection*, 4, 26-27 [in Ukr.].
4. Dema, D.I. (2000). *Derzhavne rehulivannia sotsialnoho zakhystu naseleennia v krainakh z rynkovoїu ekonomikoїu [State regulation of social protection of the population in countries with a market economy]* *Finansy Ukrainy - Finances of Ukraine*, 9, 59-62 [in Ukr.].

5. Kosova, T.D. & Basantsov, V.I. (2000). *Sutnist i kryterii efektyvnosti systemy sotsialnoho zakhystu [Essence and criteria of the effectiveness of the social protection system]. Finansy Ukrainy - Finances of Ukraine. 8. 26-32 [in Ukr.]*.
6. Rippa, M.B. (2000). *Finansovi problemy reformuvannia systemy pensiinoho zabezpechennia [Financial problems of reforming the pension system] Finansy Ukrainy - Finances of Ukraine, 5, 98-101 [in Ukr.]*.
7. Iurii, S.I., Shavaryna, M.P. & Shamanska, N.V. (2004). *Sotsialne strakhuvannia. Pidruchnyk. [Social Insurance. Textbook] Kyiv: Kondor [in Ukr.]*.
8. Bychkov, S. (2006). *Analiz stanovlennia ta rozvytku systemy sotsialnoho zakhystu v riznykh krainakh svitu ta mozhyvosti adaptatsii nabutoho dosvidu do umov Ukrainy [Analysis of the formation and development of the system of social protection in different countries of the world and the possibilities of adapting the acquired experience to the conditions of Ukraine] Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy: zb. nauk. prats - Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine: sciences works, Kyiv: Vyd-vo NADU, 189-195 [in Ukr.]*.
9. Ivashova, L.M. & Ivashov M.F. (2012). *Finansovi mekhanizmy realizatsii sotsialnoi polityky derzhavy: pilhy ta subsydii dlia naseleння [Financial mechanisms of realization of social policy of the state: privileges and subsidies for the population] Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser. : Derzhavne upravlinnia. - Bulletin of the Academy of the Customs Service of Ukraine. Ser. : Governance, 4, 56-61 [in Ukr.]*.
10. *Plan zakhodiv Minsotspolityky Ukrainy z realizatsii Planu zakhodiv z implementatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom [Action plan of the Ministry of Social Policy of Ukraine on the implementation of the Action Plan for the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union]. URL : <http://www.msp.gov.ua/content/plan-zahodiv-minsocpolitiki-shchodo-implementacii-ugodi-pro-asociaciyu.html?PrintVersion>. [in Ukr.]*.
11. *Shchodo vdoskonalennia pensiinoho zakonodavstva v Ukraini. Analychna zapyska Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [Concerning the improvement of pension legislation in Ukraine. Analytical note National Institute for Strategic Studies]. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1830>. [in Ukr.]*.

Дані про авторів

Євтушенко Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування

e-mail: ilata82@ukr.net

orcid.org/0000-0002-4752-6742

Researcher ID: Y-5158-2018

Виноградня Віта Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування

e-mail: finansu2014@ukr.net

orcid.org/0000-0002-9028-6772

Малишко Віталіна Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування

e-mail: dinis_2207@ukr.net

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

orcid.org/0000-0001-8906-9060

Researcher ID: Y-4360-2018

Данные об авторАх

Євтушенко Наталья Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования

e-mail: ilata82@ukr.net

Виноградная Вита Михайловна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования

e-mail: finansu2014@ukr.net

Мальшко Виталина Валериевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования

e-mail: dinis_2207@ukr.net

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»

DATA ABOUT AUTHORS

Yevtushenko Natalia, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance

e-mail: ilata82@ukr.net

Vinogradnya Vita, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance

e-mail: finansu2014@ukr.net

Malyshko Vitalina, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance

e-mail: dinis_2207@ukr.net

SHEE «Pereyaslav-Khmelnyskiy SPU after Grygoriy Skovoroda»